

**ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

Πανεπιστημιακό Κέντρο Επιμόρφωσης (ΠΑ.Κ.Ε.) Αθήνας

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Νικόλαος Μπαλκίζας

Αθήνα, Ιανουάριος 2008

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

(Η Διδασκαλία Λογοτεχνικού Κειμένου με την Αξιοποίηση του Διαδικτύου: Σενάριο Διδασκαλίας για το Κείμενο «Είμαστε εις το "Εμείς" του Μακρυγιάννη από το Νέο Ανθολόγιο του Δημοτικού Σχολείου»)

© Copyright 2008: Νικόλαος Μπαλκίζας

Επιμέλεια εξώφυλλου: Νικόλαος Μπαλκίζας

Educational Scenarios Evaluation (2008)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ	3
<i>Τι είναι Εκπαιδευτικό (Διδακτικό) Σενάριο</i>	<i>3</i>
<i>Δομή ενός Σεναρίου</i>	<i>4</i>
<i>Υπόδειγμα Εκπαιδευτικού Σεναρίου με τη Χρήση ΤΠΕ</i>	<i>5</i>
<i>Οι Δραστηριότητες</i>	<i>7</i>
<i>Κριτική Προσέγγιση του Σεναρίου και της Εφαρμογής του</i>	<i>8</i>
<i>Κριτήρια Αξιολόγησης Σεναρίων</i>	<i>9</i>
Αξιολόγηση Διδακτικού Σεναρίου	11
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	18
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I</i>	<i>19</i>
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II</i>	<i>28</i>
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	32

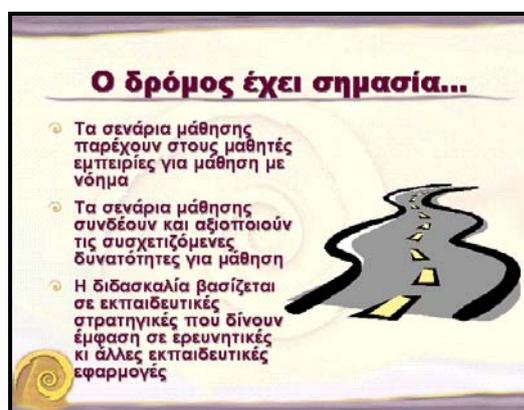
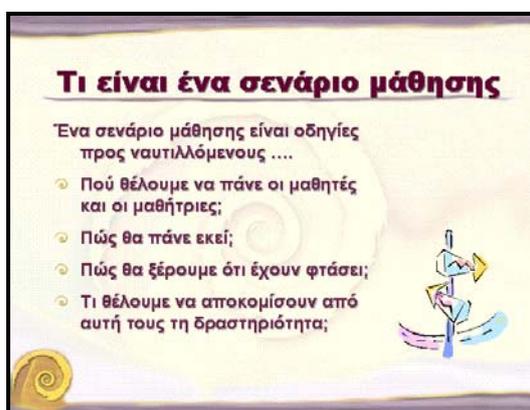
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

Τι είναι Εκπαιδευτικό (Διδακτικό) Σενάριο

Το εκπαιδευτικό σενάριο (educational scenario) είναι η περιγραφή ενός μαθησιακού πλαισίου με εστιασμένο γνωστικό/ά αντικείμενο/α, συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους, παιδαγωγικές αρχές και δράσεις αξιοποιώντας συγκεκριμένα εκπαιδευτικά εργαλεία/λογισμικά. Ένα σενάριο υλοποιείται μέσα από σειρά εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (educational activities) όπου οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί παίζουν καλά καθορισμένους ρόλους (Καλκάνης & άλ., 2007:93).

Το σενάριο περιγράφει τη μαθησιακή διαδικασία από την πλευρά των μαθητών, το «τι κάνουν οι μαθητές;», «τι θέλω να αποκομίσουν από αυτή τη δραστηριότητα;» και όχι από την πλευρά του εκπαιδευτικού «τι διδάσκω;». Κατ' αυτή την έννοια, το σενάριο μάθησης είναι ένας δομημένος τρόπος σχεδιασμού δραστηριοτήτων μάθησης, που μας βοηθά να σχεδιάσουμε το μάθημα με όρους δραστηριότητας των μαθητών (Δημαράκη, 2004).

Η δομή και η ροή κάθε δραστηριότητας, ο ρόλος του διδάσκοντα και των μαθητών καθώς και η αλληλεπίδραση αυτών με τα χρησιμοποιούμενα μέσα και υλικά, περιγράφονται σε ένα πλάνο δραστηριότητας (activity plan) (Κασκαντάμη, 2001). Σε ένα τέτοιο πλαίσιο διδασκαλίας μπορούν να συνδυάζονται περισσότεροι διδακτικοί πόροι, όπως π.χ. χρήση ενός ή περισσότερων λογισμικών, σημειώσεις, sites, όργανα (π.χ. εργαστηριακά, πίνακας, διαβήτης,...), προκειμένου να επιτευχθεί ένα μαθησιακό αποτέλεσμα.

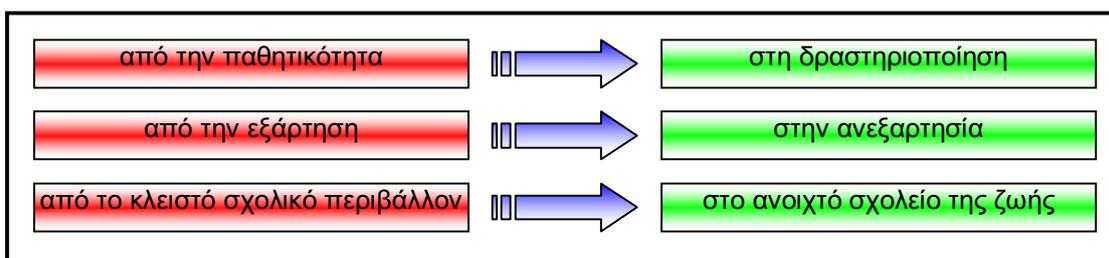

Εικόνες 1 & 2 Εκπαιδευτικό Σενάριο (Educational Scenario) (Πηγή: Φορτούνη, 2006)

Δομή ενός Σεναρίου

Το σενάριο πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει παρέμβαση και αλλαγή από μέρους του καθηγητή και δημιουργική χρήση του σεναρίου στην τάξη (Καλκάνης & άλ., 2007:93, Ι.Τ.Υ., 1999). Η συγγραφή των σεναρίων στηρίζεται:

- Στην πολυπλοκότητα των προσεγγίσεων (παιδαγωγικών, διδακτικών, γνωστικών) της διδακτικής ενότητας και των περιορισμών που προκύπτουν (τεχνικών, οικονομικών κλπ.).
- Στην εμπλοκή διαφόρων γνωστικών περιοχών στην εκμάθηση και διδασκαλία μιας διδακτικής ενότητας και τη μεταξύ τους συνέργεια, καθώς επίσης και την ανάγκη συνεργασίας τεχνικών και παιδαγωγών για την επιτυχή δημιουργία και συγγραφή ρεαλιστικών σεναρίων.
- Στην αμεσότητα των σεναρίων στην καθημερινή σχολική πραγματικότητα και τη συμβολή τους στην αναβάθμιση της διδακτικής πρακτικής.
- Την ανάγκη επικοινωνίας των σεναρίων (δραστηριότητες, εργασίες, ασκήσεις, μέθοδος εφαρμογής στην τάξη και στο σχολείο) με μαθητές, καθηγητές, διεύθυνση σχολείων και άλλων σχετικών φορέων.

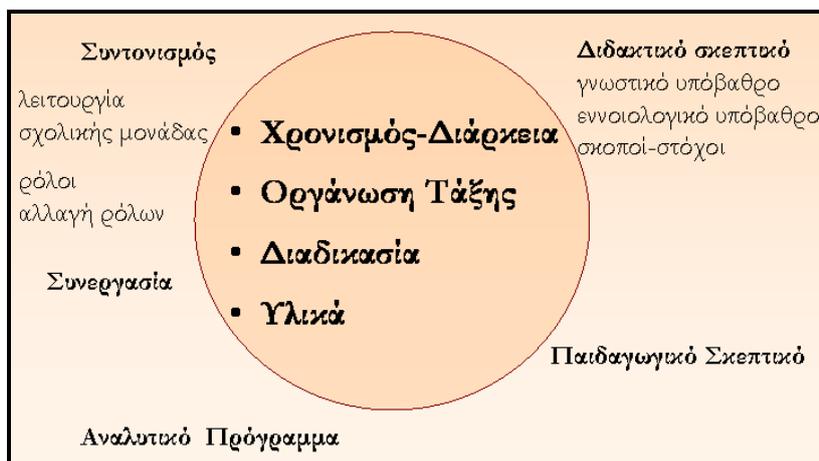

Εικόνα 3 Σχηματική παράσταση μετάβασης του μαθητή σε περιβάλλοντα "μάθησης με νόημα", μέσω των εκπαιδευτικών σεναρίων

Ένα σενάριο αποτελείται από (Καλκάνης & άλ., 2007:94):

- τους μαθησιακούς στόχους.
- την κεντρική ιδέα του σεναρίου.
- τη διάρκεια (επιμέρους των δραστηριοτήτων και τη συνολική).

- τους ρόλους που εμπλέκονται στη διαδικασία (μαθητής, εκπαιδευτικός, συμμαθητής, σχολείο, διευθυντής, εξωτερικοί φορείς κ.ά.) και η μεταξύ τους οργάνωση και ο συντονισμός.
- τις δραστηριότητες που θα πραγματοποιούν οι εμπλεκόμενοι (π.χ. οι μαθητές θα συζητούν - γράφουν - διαβάζουν - ρωτούν - απαντούν - σχολιάζουν - εξηγούν - εφαρμόζουν - αναλύουν - συνθέτουν - προβληματίζονται - αξιολογούν και αξιολογούνται) και η σχέση τους με το Αναλυτικό Πρόγραμμα.
- το εκπαιδευτικό υλικό (μαθησιακοί πόροι-αντικείμενα) σε ψηφιακή ή μη μορφή το οποίο λειτουργεί υποστηρικτικά.
- τις ΤΠΕ που προτείνονται προς χρήση (π.χ. εκπαιδευτικό λογισμικό).

Εικόνα 4 Από τι αποτελείται το σενάριο (Πηγή: Δημαράκη, 2000)

Υπόδειγμα Εκπαιδευτικού Σεναρίου με τη Χρήση ΤΠΕ

Κατά το σχεδιασμό και την κατασκευή σεναρίου με τη χρήση των ΤΠΕ λαμβάνουμε υπόψη μας τα εξής ερωτήματα (Κασκαντάμη, 2001):

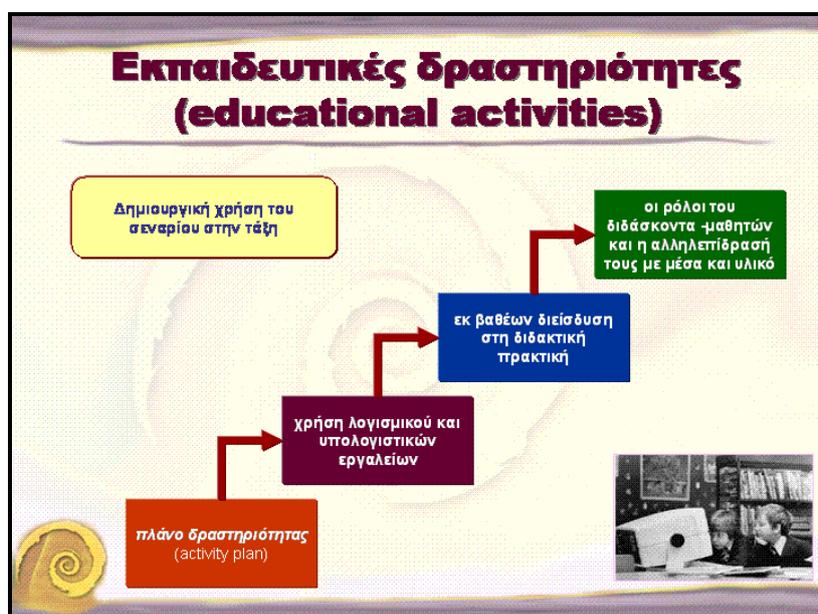
- Τι παραπάνω προσφέρει το σενάριο αυτό στους μαθητές μας σε σχέση με τις πληροφορίες που παρουσιάζονται στο βιβλίο;
- Τι νέο κάνουν οι μαθητές μας σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία; Κύρια ζητούμενα: Διερευνητική μάθηση, συνεργατική μάθηση, διαθεματική προσέγγιση.
- Τι προσφέρουν οι ΝΤ στο σενάριο αυτό; π.χ. ευκολία στην εύρεση του υλικού; στην επεξεργασία του υλικού;

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ		
1.	Ταυτότητα	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Τάξη στην οποία απευθύνεται ▪ Γνωστικά αντικείμενα: σύνδεση μαθημάτων ▪ Σύνδεση με το Α.Π.
2.	Περίληψη και Σκεπτικό	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Σύντομη εισαγωγή με κεντρική ιδέα του σεναρίου ▪ Καινοτομίες - Προστιθέμενη αξία
3.	Γνωστικό αντικείμενο	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Γνωστικό υπόβαθρο του σεναρίου: το περιεχόμενο στο οποίο αναφέρεται ▪ Ενωσιολογικό υπόβαθρο: κατανόηση εννοιών και διασυνδέσεις μεταξύ επιμέρους γνώσεων ▪ Στόχοι: αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα ▪ Προαπαιτούμενες γνώσεις
4.	Παιδαγωγικό Σκεπτικό	Σύνδεση του παιδαγωγικού μας σκεπτικού με το σχεδιασμό του σεναρίου
5.	Χρονισμός και Διάρκεια	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χρόνος έναρξης ▪ Διάρκεια: σύνολο δ. ω. ▪ Ακολουθία: διαδοχή ή διαμοιρασμός δ. ω.
6.	Συνεργασία & Συντονισμός	Καταγραφή των αναγκών συνεργασίας και συντονισμού <i>π.χ. χρήση εργαστηρίου Η/Υ, κλπ</i>
7.	Οργάνωση τάξης	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Καθορισμός οργάνωσης της τάξης <ul style="list-style-type: none"> – εργασία με το σύνολο της τάξης – ατομική εργασία – εργασία σε ομάδες ▪ Καταμερισμός εργασιών
8.	Διαδικασία	<p>ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατανόηση του σεναρίου από τους μαθητές ▪ Γιατί είναι σημαντικό <p>ΕΡΩΤΗΜΑ, ΠΡΟΒΛΗΜΑ, ΑΠΟΣΤΟΛΗ</p> <p>Παρουσίαση της κεντρικής ιδέας του σεναρίου υπό μορφή:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ανοιχτού ερωτήματος ▪ σύνθετου προβλήματος ▪ "αποστολής" που αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν <p>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <p>Περιγραφή των δραστηριοτήτων στους μαθητές ως:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ μια πορεία σειριακών βημάτων για την επίτευξη του σκοπού τους ▪ ένα σύνολο από δραστηριότητες που μπορούν να αξιοποιήσουν με τη σειρά που οι ίδιοι κρίνουν σκόπιμο για την επίτευξη του σκοπού τους <p>ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ</p> <p>Μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ κατασκευή ▪ γραπτή συνθετική εργασία <i>π.χ. Λεύκωμα, κλπ</i> ▪ παρουσίαση ▪ δράση <i>π.χ. επιστολή για κάποιο πρόβλημα, κλπ</i>
9.	Παραλλαγές	Πιθανές παραλλαγές στην παραπάνω διαδικασία από την εφαρμογή του σεναρίου ή από άλλες προτάσεις
10.	Υλικά	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Συνοδευτικά υλικά που επισυνάπτονται στο σενάριο: <ul style="list-style-type: none"> – φύλλα εργασίας – διευθύνσεις στο διαδίκτυο – τεχνικά εγχειρίδια για το λογισμικό, κ.ά. ▪ Άλλα υλικά <ul style="list-style-type: none"> – λογισμικό – έντυπες πηγές – άλλα εργαλεία <i>π.χ. χάρτες, συσκευές, κλπ</i>
11.	Βιβλιογραφία	Παράθεση πηγών που χρησιμοποιήθηκαν

Οι Δραστηριότητες

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ σε ένα σενάριο μάθησης επιτρέπει μαθησιακές δραστηριότητες με εξαιρετικά μεγάλο πλούτο, ποικιλία και κυρίως διάρκεια και βάθος που μέχρι πριν δεν ήταν εφικτό. Αυτά που μπορούσαμε ως τώρα να ζητήσουμε από τους μαθητές να κάνουν στην τάξη περιορίζονταν από τα υλικά, τις πηγές και τα εργαλεία που μπορούσαμε να τους διαθέσουμε. Το σενάριο βοηθά ώστε να μην περιοριζόμαστε από τις ως τώρα επιλογές μας για τη διεξαγωγή του μαθήματος, αλλά να εξετάζουμε εναλλακτικές που δεν είχαμε πριν (Δημαράκη, 2004).

Η δομή και η ροή κάθε δραστηριότητας, ο ρόλος του διδάσκοντα και των μαθητών καθώς και η αλληλεπίδραση αυτών με τα χρησιμοποιούμενα μέσα και υλικά, περιγράφονται σε ένα πλάνο δραστηριότητας (activity plan) (Κασκαντάμη, 2001).

Εικόνας 5 Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες (educational activities)
(Πηγή: Φορτούνη, 2006)

Οι δραστηριότητες ανάπτυξης ενός εκπαιδευτικού σεναρίου ακολουθούν έναν κύκλο διαφορετικών φάσεων. Κάθε μία αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη και παρουσία της άλλης (Καλκάνης & άλ., 2007:96). Οι φάσεις

ανάπτυξης των δραστηριοτήτων ενός εκπαιδευτικού σεναρίου φαίνονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 1).

	ΦΑΣΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
1.	Σχεδιασμός	<ul style="list-style-type: none"> ▪ κεντρική ιδέα ▪ γνωστικό αντικείμενο ▪ μαθησιακοί στόχοι ▪ ρόλοι εμπλεκομένων ▪ τρόπος αξιολόγησης των μαθητών
2.	Προετοιμασία	<ul style="list-style-type: none"> ▪ δραστηριότητες των εμπλεκομένων ▪ συσχετίσή τους με μαθησιακούς στόχους ▪ συλλογή υποστηρικτικού υλικού
3.	Ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> ▪ δημιουργία μαθησιακού υλικού σε ψηφιακή ή μη μορφή (π.χ. ηλεκτρονικές σημειώσεις, φύλλα εργασίας κλπ) ▪ προμήθεια-εγκατάσταση των ΤΠΕ που θα χρησιμοποιηθούν ▪ παροχή συμπληρωματικού-βοηθητικού υλικού
4.	Ολοκλήρωση	<ul style="list-style-type: none"> ▪ οργάνωση όλου του μαθησιακού υλικού σε μια ενιαία μορφή (π.χ. δημιουργία φακέλου, ανάπτυξη ενός ηλεκτρονικού περιβάλλοντος κλπ)
5.	Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none"> ▪ αποτίμηση της μαθησιακής αποτελεσματικότητας της διδακτικής διαδικασίας που πραγματοποιήθηκε βάση του εκπαιδευτικού σεναρίου

Πίνακας 1 Φάσεις ανάπτυξης δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού σεναρίου

Κριτική Προσέγγιση του Σεναρίου και της Εφαρμογής του

Προκειμένου να γίνει κριτική αναφορά στα χαρακτηριστικά ενός προτεινόμενου σεναρίου οφείλουμε να καθορίσουμε ορισμένες παραμέτρους, λαμβάνοντας υπόψη θετικά και αρνητικά στοιχεία (Ι.Τ.Υ., 1999).

- Ένταξη του προτεινόμενου σεναρίου σε ένα γενικότερο σύνολο διδακτικής της γνωστικής ενότητας στην οποία αναφέρεται (π.χ. αναφορά σε συγγενή ή διαφορετικά σενάρια).
- Περιγραφή των σημείων που μένουν αμετάβλητα καθώς και εκείνων που δέχονται περαιτέρω αλλαγές, προσθέσεις και γενικότερα είναι περισσότερο ευέλικτα για μετατροπές στα χέρια των εκπαιδευτικών και των μαθητών.
- Κριτική των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων του σεναρίου ως προς τις προσδοκώμενες διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες.
- Αναφορά σε συγκεκριμένους στόχους ή διαδικασίες που δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσω της συγκεκριμένης μορφής και εφαρμογής του σεναρίου.

Κριτήρια Αξιολόγησης Σεναρίων

Το βασικό κριτήριο της αξιολόγησης της ποιότητας ενός σεναρίου είναι το κατά πόσο μπορεί να ενταχθεί στο κύριο διδακτικό έργο και την καθημερινή πραγματικότητα του σχολείου και πόσο ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος (Καλκάνης & άλ., 2007:94).

Ειδικότερα, ένα σενάριο θα πρέπει:

- Να έχει ξεκάθαρους επιδιωκόμενους διδακτικούς στόχους, να τεκμηριώνεται με βάση κάποια παιδαγωγική θεωρία και να διαφαίνεται η σύνδεσή του με το Αναλυτικό Πρόγραμμα.
- Να διευκολύνει τη διαθεματική προσέγγιση.
- Να ενισχύει τη διερευνητική μάθηση, την ομαδική εργασία και την ενεργό δράση των μαθητών.
- Να αξιοποιεί τις ΤΠΕ (υπερμέσα, δικτυακές υπηρεσίες, εκπαιδευτικό λογισμικό ανοικτού τύπου) και όπου είναι δυνατόν να παρέχει τη δυνατότητα πολλαπλών ταυτόχρονων αναπαραστάσεων.
- Να παρέχει τη δυνατότητα της επεκτασιμότητας στον εκπαιδευτικό είτε προσθέτοντας νέες δραστηριότητες στο ίδιο θεματικό πεδίο είτε εφαρμόζοντάς το σε άλλο γνωστικό αντικείμενο.

Στην Α/θμια εκπαίδευση το εκπαιδευτικό σενάριο θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από (Καλκάνης & άλ., 2007:95):

- απλότητα.
- ξεκάθαρους ρόλους για κάθε μαθητή.
- σαφή ορισμό της αλληλεπίδρασης.
- πρόβλεψη του χρόνου έκαστης δραστηριότητας.
- αξιοποίηση της φυσικής τάσης του παιδιού για διερεύνηση και δημιουργικότητα.
- δυνατότητα καλλιέργειας όχι μόνο δεξιοτήτων, αλλά και στάσεων ζωής.

- δυνατότητα συνεργατικότητας μεταξύ μαθητών στο στενό πλαίσιο της σχολικής τάξης ή στο πλαίσιο εικονικών τάξεων μεταξύ διαφορετικών σχολείων της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Κάποιοι από τους άξονες γύρω από τους οποίους μπορεί να κινηθεί μία αξιολόγηση εκπαιδευτικού σεναρίου (Μάινας, 2008)¹, είναι οι παρακάτω:

- κατάλληλη διατύπωση στόχων
- επίτευξη στόχων με βάση την όλη περιγραφή
- συμφωνία με σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές
- εκμετάλλευση τεχνολογικών μέσων
- καταλληλότητα ως προς το επίπεδο μαθητών
- σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα
- πληρότητα
- δομή
- μορφή
- οτιδήποτε άλλο...

¹ Πηγή: Δ. Μάινας (Υποστηρικτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα ΠΑ.Κ.Ε.), της 13/12/2008.

Αξιολόγηση Διδακτικού Σεναρίου²

Η ταυτότητα του σεναρίου:

Η διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου με την αξιοποίηση του διαδικτύου: Σενάριο διδασκαλίας για το κείμενο [Είμαστε εις το “εμείς”] του Μακρυγιάννη από το ανθολόγιο του δημοτικού σχολείου.

Δημιουργός (οι):

Καράμηνας Ιγνάτιος, δάσκαλος, M.Ed., Υποψ. Διδάκτωρ στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Γνωστικό αντικείμενο:

Νεοελληνική Γλώσσα, Λογοτεχνία.

Περιοχή γνωστικού αντικειμένου

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού (Με λογισμό και μ΄ όνειρο) (σ. 202-203): Διδασκαλία του κειμένου [Είμαστε εις το “εμείς”], του Μακρυγιάννη (Διαθεματική προσέγγιση).

Σχέση με το εκπαιδευτικό λογισμικό

Δεν χρησιμοποιείται λογισμικό, χρήση μόνο του διαδικτύου.

Το θέμα (τα) του σεναρίου:

Ιδέα: Διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου με τη βοήθεια του Διαδικτύου και των ΤΠΕ. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, διδακτική αξιοποίηση ιστοσελίδων με περιεχόμενο τα Απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη και γενικότερα το έργο του.

Διδακτικά αντικείμενα: Έμφαση στη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου με διαθεματική προσέγγιση σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), όπου μπορεί να γίνει σύνδεση του

² Για την αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Σεναρίου χρησιμοποιήθηκε το «Υπόδειγμα Σχάρας Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Σεναρίου» του ΕΑΙΤΥ, βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, σελ. 28.

περιεχομένου του κειμένου με το αντίστοιχο περιεχόμενο άλλων μαθημάτων, σ' αυτήν την περίπτωση με τα μαθήματα Γλώσσα, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Μουσική, Πληροφορική. Επίσης, το Α.Π.Σ. Πληροφορικής προβλέπει μεταξύ άλλων για το δημοτικό οι μαθητές να αναζητούν πληροφορίες σε απλές βάσεις δεδομένων ή σε άλλες πηγές πληροφοριών, να τις καταγράφουν και να τις αξιολογούν. Να συνεργάζονται για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας, να αναγνωρίζουν τη συμβολή της ομαδικής εργασίας στην παραγωγή έργου και να αναδεικνύεται η δυναμική του διαλόγου (ΔΕΠΠΣ Πληροφορικής, 2003:418).

Μέσα και υλικό: εκτός από τα κλασικά μέσα (κιμωλία, πίνακας, στυλό κ.ά.), επεξεργαστής κειμένου για σημειώσεις, εκτυπωτής για εκτύπωση των εργασιών, κειμένων και φωτογραφιών από το διαδίκτυο, CD player για ακρόαση αφηγήσεων και χρήση Διαδικτύου για πλοήγηση και διερεύνηση πηγών από ιστοσελίδες.

Το σκεπτικό του σεναρίου:

Σκοπός της διδασκαλίας είναι οι μαθητές να μάθουν να διερευνούν, να μελετούν, να κατανοούν ιστοσελίδες με λογοτεχνικό και ιστορικό περιεχόμενο και να εξασκούνται στην έρευνα και στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο.

Τα γνωστικά – διδακτικά προβλήματα που αφορούν το θέμα του σεναρίου

Στόχος είναι η ικανότητα των μαθητών στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, να συνδιαλέγονται μεταξύ τους, να είναι ικανοί να υποστηρίζουν με επιχειρήματα τις απόψεις της ομάδας τους ή τις προσωπικές τους απόψεις. Επίσης, να παρατηρούν έργα τέχνης και να μαθαίνουν ιστορικές πληροφορίες από τη διερεύνηση εικαστικών πηγών.

Οι καινοτομίες που εισάγονται με το σενάριο

Δημιουργία ελκυστικού μαθησιακού περιβάλλοντος με τη χρήση του διαδικτύου. Δημιουργία ανακαλυπτικού περιβάλλοντος μάθησης, οι μαθητές

ωθούνται να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν οι ίδιοι νέα δεδομένα βασιζόμενοι σε πρότερες γνώσεις τους.

Τι προσφέρει το σενάριο σε σχέση με τα γνωστά ήδη διδακτικά μέσα;

Διδακτική αξιοποίηση του διαδικτύου, ώθηση για διερεύνηση και ανακάλυψη, σε ένα μαθησιακό περιβάλλον εντελώς διαφορετικό, πιο ελκυστικό και ευχάριστο, όπου κυριαρχεί η συνεργασία και η ομαδικότητα και επιδιώκεται η παιγνιώδης και δημιουργική αξιοποίηση των πολυμέσων (εικόνα, ήχος, γραφικά κλπ).

Η προστιθέμενη αξία

Η εφαρμογή ενός κατευθυνόμενου ερευνητικού / ανακαλυπτικού μοντέλου διδασκαλίας, όπου ο διδάσκοντας ωθεί ουσιαστικά τους μαθητές στο να ερευνήσουν και να ανακαλύψουν νέα δεδομένα.

Πώς το σενάριο δίνει λύσεις

Ο υπολογιστής λειτουργεί ως γνωστικό - διερευνητικό εργαλείο. Προσανατολίζει τους μαθητές μέσα από κατάλληλες πηγές να προσεγγίσουν τη λογοτεχνία μέσα από το διαδίκτυο. Οι μαθητές ασκούνται στην επιλογή, στον έλεγχο και στη διασταύρωση της πληροφορίας και στην αποτελεσματική της χρήση.

Το θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο εντάσσεται σε ένα ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο μάθησης, με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών, που αποβλέπει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Προωθείται η εποικοδομιστική προσέγγιση της γνώσης, μέσω της διερεύνησης και της ανακάλυψης. Οι μαθητές συμμετέχουν ενεργητικά στην εκπαιδευτική διαδικασία ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται και από παρουσιαστής-παντογνώστης ασκεί ρόλο βοηθητικό και διαμεσολαβητικό σε μια προσπάθεια καθοδήγησης και διευκόλυνσης των μαθητών να προσεγγίσουν με διερευνητικό και βιωματικό τρόπο τη γνώση.

Το πλαίσιο εφαρμογής:

Σε ποιους απευθύνεται

Μαθητές της ΣΤ΄ τάξης του δημοτικού.

Ο χρόνος υλοποίησης

Στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης / Απαιτούνται 4 διδακτικές ώρες

1 ώρα στην τάξη για προετοιμασία της όλης προσπάθειας

2 ώρες στο Εργαστήριο Πληροφορικής

1 ώρα για παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης κάθε ομάδας και την τελική συζήτηση

Προαπαιτούμενες γνώσεις – ικανότητες των μαθητών

- Η εξοικείωση μαθητών και εκπαιδευτικού με τον Η/Υ και τη χρήση του διαδικτύου, ώστε να αποφευχθούν καθυστερήσεις, διαδικαστικά κωλύματα και εκνευρισμός.
- Προετοιμασία των μαθητών και συζήτηση με το δάσκαλο για το θέμα που θα μελετήσουν και τις δραστηριότητες με τις οποίες θα ασχοληθούν.

Απαιτούμενα βοηθητικά υλικά και εργαλεία

Κλασικά μέσα: κιμωλία, πίνακας, στυλό κ.α.

Νέες Τεχνολογίες: επεξεργαστής κειμένου, εκτυπωτής, CD player, Διαδίκτυο.

Απαιτούμενες συνθήκες υλοποίησης

Ύπαρξη επαρκούς υλικοτεχνικής υποδομής (Εργαστήριο Πληροφορικής με σύγχρονο εξοπλισμό, CD player, κ.α.)

Για την παρουσίαση του σεναρίου:

Επιμέρους δραστηριότητες (πλήθος)

5

Εργαλεία (ονομαστική αναφορά)

- φύλλα εργασίας
- επεξεργαστής κειμένου
- εκτυπωτής
- CD player

Πηγές (πλήθος – ονομαστική αναφορά)

4

www.makriyannis.gr/

<http://www.hellenism.net/gr/istoria.htm>

www.cc.uoa.gr/faiakes/

<http://eleonora.uom.gr/dixori/makrygiannis.htm>

Ρόλοι (συνοπτική αναφορά)

Μέθοδος διδασκαλίας: α) παραδοσιακή - δασκαλοκεντρική κατά την προετοιμασία και ενημέρωση της τάξης (1 διδακτική ώρα) και β) ομαδοσυνεργατική για τη διεξαγωγή των εργασιών και την τελική παρουσίασή τους.

Στο Εργαστήριο

Μαθητές: χωρισμός σε πέντε ομάδες με 5-6 μέλη η καθεμία. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε Φύλλο Εργασίας που έχει προετοιμάσει από πριν ο εκπαιδευτικός.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού: βοηθητικός, καθοδηγητικός, ενισχυτικός και παρεμβατικός μόνο όταν είναι απαραίτητο.

Στην Παρουσίαση Εργασιών

Μαθητές: παρουσίαση από τον/τους εκπρόσωπο/ους της κάθε ομάδας.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού: συντονιστικός, ζητά διευκρινίσεις, δίνει το λόγο και στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, γενικά επιβλέπει τις παρουσιάσεις και φροντίζει για την τήρηση του χρόνου.

Στο Στρογγυλό Τραπέζι - Συζήτηση

Μαθητές: συμμετοχή όλων των μαθητών, συζήτηση.

Φύλλα εργασίας (πλήθος)

5

Για την αξιολόγηση του σεναρίου:

Ως προς τις επιδιώξεις του σεναρίου

Οι επιδιώξεις του σεναρίου χαρακτηρίζονται υψηλές όσον αφορά τους στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη ΣΤ΄ τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Δίνεται έμφαση στη δημιουργία αυθεντικών περιστάσεων επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών, στη χρήση διαφοροποιημένου - επικοινωνιακού λόγου. Μέσα από αυτές τις περιστάσεις επικοινωνίας, δημιουργείται το κατάλληλο κείμενο σε σημειώσεις ή στον επεξεργαστή κειμένου. Οι μαθητές εξοικειώνονται με διαφορετικά κειμενικά είδη, το υπερκείμενο, τα πολυτροπικά κείμενα, την ιδιαιτερότητα των βάσεων δεδομένων ως περιβαλλόντων αναζήτησης γλωσσικού υλικού (Κόμης, 2007:143).

Ως προς τα εργαλεία

Το Διαδίκτυο αποτελεί πρόσφορο μέσο στην παροχή εκπαίδευσης. Συμβάλλει στο να βελτιωθεί η προσβασιμότητα και η διαθεσιμότητα ποικίλου πληροφοριακού και εκπαιδευτικού υλικού το οποίο μπορεί να ικανοποιήσει διαφορετικές προτιμήσεις αλλά και ανάγκες των μαθητών. Τα υπερμέσα εξασφαλίζουν ποικιλομορφία στον τρόπο αναπαράστασης της πληροφορίας καθιστώντας το μαθησιακό υλικό πιο ελκυστικό (Μακρή-Μπότσαρη & Ψυχάρης, 2007:119).

Παράλληλα, το σενάριο υλοποιείται και με τη χρήση λογισμικού εφαρμογών γενικής χρήσης. Ο επεξεργαστής κειμένου που χρησιμοποιούν οι μαθητές για να κρατούν σημειώσεις είναι ένα δυναμικό εργαλείο σκέψης και βελτίωσης της γλωσσικής έκφρασης, από τη στιγμή που προσφέρει τη δυνατότητα για παραπάνω από μία ευκαιρίες γραφής, για αναστοχασμό, για αναδόμηση του κειμένου σε ένα πιο υψηλό επίπεδο. Για τους μαθητές, ο επεξεργαστής κειμένου είναι ένα ανοιχτό και ευέλικτο εκπαιδευτικό εργαλείο, με το οποίο

μπορούν να μάθουν να σκέπτονται πάνω στη δομή και το σκοπό της γλώσσας (Ράπτης & Ράπτη, 2003:172).

Οι μαθητές κάνουν χρήση Βάσεων Δεδομένων, αναζητώντας και μελετώντας αναφορές μέσα από αυτές στο διαδίκτυο. Με αυτόν τον τρόπο, εμπλέκονται σε διαδικασίες διερεύνησης και κριτικής σκέψης, προσπαθώντας να αποφασίσουν για την καταλληλότητα των κριτηρίων που θα τους επιτρέψει να εξάγουν τις πληροφορίες που τους ενδιαφέρουν. Οι Βάσεις Δεδομένων συχνά απαιτούν ομαδική προσπάθεια και μπορούν να στηρίξουν ανοιχτά προβλήματα (Ράπτης & Ράπτη, 2003:199).

Το σενάριο θα μπορούσε να κάνει χρήση και άλλων εργαλείων γενικής χρήσης. Η εννοιολογική χαρτογράφηση θα μπορούσε να αξιοποιηθεί είτε ως μέσο οργάνωσης και δόμησης των σχέσεων των πληροφοριών που θα συλλέξουν οι μαθητές είτε ως μέσο παρουσίασης των πληροφοριών στην τάξη. Ένα αναπαραστασιακό εργαλείο, όπως η νοητική χαρτογράφηση, αποτελεί πηγή ερεθισμάτων και κινήτρων για συζήτηση και διαπραγμάτευση (Κόμης, 2004). Επιπλέον, ένα πρόγραμμα παρουσίασης θα τους βοηθούσε να ενσωματώσουν στο υλικό που θα βρουν, κείμενα, εικόνες, μουσική κ.ά., ώστε το αποτέλεσμα της εργασίας τους να είναι περισσότερο οργανωμένο, πιο καλαίσθητο, πιο παραστατικό.

Ως προς την διαδικασία υλοποίησης

Ο τρόπος με τον οποίο υλοποιείται το σενάριο κάνει τους μαθητές να αισθάνονται ότι σκηνοθετούν και οι ίδιοι το μάθημα, ότι συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και δεν την υφίστανται παθητικά, ότι παράγουν σκέψη και γνώση και συσκέπτονται και συναποφασίζουν για αυτά που τους ενδιαφέρει να μάθουν.

Ως προς την προσαρμογή και επεκτασιμότητα

Η συμπληρωματική εργασία που εμπεριέχεται στο σενάριο, θα μπορούσε να θεωρηθεί μια πρόταση για την επέκτασή του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι**«Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ [ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΙΣ ΤΟ “ΕΜΕΙΣ”] ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ»**

Εισήγηση που παρουσιάστηκε Γ΄ Πανελλήνιο συνέδριο "Η λογοτεχνία σήμερα: όψεις, αναθεωρήσεις, προοπτικές" Αθήνα 29-30/11/2002

Καράμηνας Ιγνάτιος, δάσκαλος, Μ.Ε.Δ., Υποψ. Διδάκτωρ στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Στην εισήγηση αυτή παρουσιάζουμε ένα Εκπαιδευτικό Σενάριο για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου «Είμαστε εις το “εμείς”» του Μακρυγιάννη με την βοήθεια του διαδικτύου. Ο τρόπος που έρχεται κανείς σε επαφή με το βιβλίο και κατ' επέκταση με τη λογοτεχνία στα πλαίσια της διδασκαλίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το μεράκι, τις ευαισθησίες και την ικανότητα του εκπαιδευτικού, ο οποίος ασκεί ρόλο διαμεσολαβητικό ανάμεσα στο μαθητή και το βιβλίο. Με δεδομένο ότι αυτή η διαδικασία εμπλουτισμένη με νέες ιδέες και αναζητήσεις θα είναι πιο ευχάριστη και δημιουργική για τους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου, η πρότασή μας δεν είναι παρά μια εναλλακτική μορφή διδασκαλίας ενταγμένη στο πεδίο αναφοράς του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και μπορεί να αποτελέσει μια εφαρμογή που σήμερα πια στην εποχή της γνώσης και της πληροφορίας είναι εφικτό να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από τις μεγάλες και σημαντικές δυνατότητες που παρέχουν οι Υπολογιστικές και Δικτυακές Τεχνολογίες.

1. Εισαγωγή

Οι Νέες Τεχνολογίες αποτελούν πια βασικό συστατικό κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας και διεκδικούν πρωτεύουσα και σημαντική θέση και στο χώρο της Εκπαίδευσης. Η ομαλή ενσωμάτωση και η παιδαγωγική και διδακτική τους ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί πλέον κεντρικό στόχο των κυβερνήσεων σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο³.

Χωρίς να παραβλέπονται οι αρνητικές επιπτώσεις από την αλόγιστη και μη παιδαγωγικά σωστή χρήση, η θετική αξιοποίηση των Υπολογιστικών και Δικτυακών Τεχνολογιών και η γόνιμη ένταξή τους στην διδακτική διαδικασία ανοίγει πια νέους δρόμους και δίνει πολύ σημαντικές δυνατότητες σε μαθητές και εκπαιδευτικούς καθώς με τον τρόπο αυτό εμπλουτίζεται με μοναδικό τρόπο η διδασκαλία και αναδεικνύονται καινούριες σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ δασκάλων και μαθητών σε ένα εντελώς διαφορετικό μαθησιακό περιβάλλον.

Ένα από τα μαθήματα του Δημοτικού Σχολείου στο οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί το διαδίκτυο είναι η Γλώσσα και πιο συγκεκριμένα η Λογοτεχνία. Σύμφωνα, λοιπόν, με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) ανάμεσα στους σκοπούς του γλωσσικού μαθήματος είναι και η *εξοικείωση*

³Καράμηνας, Ι., «Διαδίκτυο και εκπαιδευτική διαδικασία: Θεωρητική προσέγγιση και μια πρόταση για τη διδακτική αξιοποίησή του στο Δημοτικό Σχολείο», περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 120-121,2001, σ.76.

του μαθητή με την τεχνολογία της πληροφορικής ώστε να αποκτήσει πρόσβαση στις πληροφορίες που παρέχονται μέσω του διαδικτύου⁴.

Εκμεταλλευόμαστε, λοιπόν, τις σημαντικές δυνατότητες που μας παρέχουν οι Η/Υ και το διαδίκτυο στη διδασκαλία του μαθήματος, π.χ. άμεση πρόσβαση σε βιβλιοθήκες, σε αρχεία και άλλες πηγές καθώς και σε ιστοσελίδες συγγραφέων και εκδοτικών οίκων. Με λίγα λόγια, όλα αυτά τα μέσα που κατά περίπτωση χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα στη διδασκαλία, από την εικόνα (αφίσα, σχέδιο, φωτογραφία, ζωγραφική), το video, το cd με αναγνώσεις ή μελοποιησεις κειμένων, μέχρι τα λογοτεχνικά αρχεία ή τα αρχεία των εφημερίδων, τις μεγάλες βιβλιοθήκες κ.ά. τα περισσότερα αν όχι όλα απ' αυτά μπορούν να αναζητηθούν πλέον με ευκολία στο διαδίκτυο και να ενταχθούν με τρόπο παιγνιώδη και ευρηματικό στη διδασκαλία. Με αυτό τον τρόπο ο μαθητής ασκείται στην επιλογή, στον έλεγχο και στη διασταύρωση της πληροφορίας και στην αποτελεσματική της χρήση, δηλαδή συμμετέχει ενεργητικά στην εκπαιδευτική διαδικασία⁵ ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται και από παρουσιαστής- παντογνώστης ασκεί ένα ρόλο βοηθητικό και διαμεσολαβητικό σε μια προσπάθεια καθοδήγησης και διευκόλυνσης των μαθητών να προσεγγίσουν με διερευνητικό και βιωματικό τρόπο τη γνώση⁶.

Στην εργασία μας αυτή θα παρουσιάσουμε ένα *Σενάριο Διδασκαλίας* του μαθήματος «Είμαστε εις το “εμείς”» του Μακρυγιάννη από το νέο Ανθολόγιο της Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου.

Αυτό που θέλουμε να επισημάνουμε από την αρχή είναι ότι αυτή η πρόταση δεν αποτελεί παρά μια εναλλακτική και μόνο δυνατότητα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο μιας και πιστεύουμε ότι ο τρόπος με τον οποίο ο κάθε άνθρωπος και στην περίπτωση μας ο μαθητής έρχεται σε επαφή με το βιβλίο και γενικότερα με τη λογοτεχνία παραμένει *μοναδικός και αναντικατάστατος*⁷ και η ανάγνωση της λογοτεχνίας είναι *μια πράξη επικοινωνίας που απαιτεί την ιδιωτικότητα και τη σιωπή*⁸ πέρα από τεχνολογικά μέσα και περιττές διαδικασίες και όλη αυτή η δοκιμασία αποτελεί μια ξεχωριστή πορεία αναζήτησης με συναρπαστικές και εκπληκτικές διαδρομές που συμβάλλουν καθοριστικά όχι μόνο στη *γλωσσική καλλιέργεια και τον εμπλουτισμό των γνώσεων του παιδιού αλλά κυρίως την αισθητική καλλιέργεια, την ανάπτυξη της φαντασίας, τη ψυχική ωρίμανση και την ομαλή κοινωνικοποίηση του*⁹.

Παρ' όλα αυτά, μέσα από τις δυνατότητες που παρέχουν πλέον οι Νέες Τεχνολογίες και στην περίπτωσή μας το διαδίκτυο, εφόσον υπάρχουν οι προϋποθέσεις, μπορούμε να δώσουμε τη ευκαιρία στους μικρούς μαθητές να μάθουν για τη λογοτεχνία και μέσα από το διαδίκτυο σε ένα μαθησιακό περιβάλλον εντελώς διαφορετικό, πιο ελκυστικό και ευχάριστο, όπου θα κυριαρχεί η συνεργασία και η ομαδικότητα και θα επιδιώκεται η παιγνιώδης και δημιουργική αξιοποίηση της εικόνας, του ήχου και των γραφικών.

⁴ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, Αθήνα, 2001, αρ. φύλ. 1366, τ. Β', σ. 111.

⁵Νικολαΐδου Σ. – Γιακουμάτου Τ. Διαδίκτυο και Διδασκαλία, Αθήνα, εκδ. Κέδρος, 2001, σ. 293.

⁶Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, Παρατηρητήριο της Εκπαίδευσης, Νέες Τεχνολογίες της Πληροφορίας στη Σχολική Εκπαίδευση, Αθήνα, 2001, σ. 94.

⁷Ράπτης Α. - Ράπτη Α., Πληροφορική και Εκπαίδευση (Συνολική Προσέγγιση), Αθήνα, 1998, σ. 30-31.

⁸Καλογήρου Τ., Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης: Μελετήματα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο, Αθήνα., εκδ. Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, 1999, σ.149.

⁹Κατσίκη-Γκίβαλου Α., Το θαυμαστό ταξίδι: Μελέτες για τη Παιδική λογοτεχνία, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1997, σ. 65.

2. Σενάριο Διδασκαλίας

Ιδέα: Διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου μέσα από τις δυνατότητες που προσφέρουν οι υπολογιστικές και δικτυακές τεχνολογίες. Στην περίπτωση του κειμένου «Είμαστε εις το “εμείς”» του Μακρυγιάννη από το Ανθολόγιο αξιοποιούμε διδακτικά τις ιστοσελίδες με περιεχόμενο τα Απομνημονεύματα και γενικότερα το έργο του.

Τάξη: ΣΤ΄ Δημοτικού.

Διδακτικά Αντικείμενα: Δίνεται έμφαση στη διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου αλλά με διαθεματική προσέγγιση σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) όπου μπορεί να γίνει *σύνδεση του περιεχομένου του κειμένου με το αντίστοιχο περιεχόμενο άλλων μαθημάτων*¹⁰ και στην περίπτωση μας με τα μαθήματα Γλώσσα, Ιστορία, Γεωγραφία, Αισθητική Αγωγή, Μουσική, Πληροφορική μέσω των οποίων επιτυγχάνονται καλύτερα οι στόχοι της διδασκαλίας.

Χρονική Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες. Πιο συγκεκριμένα, θα διατεθεί μια διδακτική ώρα στην τάξη για την προετοιμασία της όλης προσπάθειας. Στο Εργαστήριο Πληροφορικής θα απασχοληθούν οι μαθητές για ένα διδακτικό δίωρο και τέλος, θα προβλεφθεί και μια διδακτική ώρα στην τάξη ή και στο Εργαστήριο για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης της κάθε ομάδας και για την τελική συζήτηση.

Σχέση με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών: Η πρόταση αυτή μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο της «Ευέλικτης Ζώνης», όπου σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ οι μαθητές μπορούν να ασκηθούν στην αναζήτηση πληροφοριών από το διαδίκτυο¹¹ ως ανεξάρτητη δραστηριότητα ή να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος.

Τεχνολογικά Εργαλεία: Πέρα από τα βασικά παραδοσιακά μέσα (κιμωλία, πίνακας, στυλό, κ.ά.), θα γίνει χρήση του επεξεργαστή κειμένου για να κρατήσουν οι μαθητές σημειώσεις για τις εργασίες τους, θα χρησιμοποιηθεί ο εκτυπωτής για να εκτυπώσουν αυτά που έγραψαν αλλά και κείμενα και φωτογραφίες από το διαδίκτυο για τη μελέτη τους, θα χρησιμοποιηθεί το Cd Player για να ακουστούν μελοποιημένα κομμάτια με θέμα το Μακρυγιάννη όπως θα δούμε παρακάτω και κυρίως θα γίνει χρήση του διαδικτύου για την πλοήγηση και διερεύνηση των παρακάτω ιστοσελίδων:

www.makriyannis.gr/, <http://www.hellenism.net/gr/istoria.htm>,

www.cc.uoa.gr/faiakes/, <http://eleonora.uom.gr/dixori/makrygiannis.htm>,

Βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία της διδασκαλίας: Στις βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχή έκβαση της διδασκαλίας θεωρούμε ότι πέρα από την υλικοτεχνική υποδομή (Εργαστήριο Πληροφορικής εξοπλισμένο με σύγχρονα μηχανήματα, Cd Player, κ.ά.) που πρέπει να διαθέτει το σχολείο, βασική παράμετρος της όλης προσπάθειας είναι η εξοικείωση μαθητών και εκπαιδευτικού με τους Η/Υ και κυρίως με τη χρήση του διαδικτύου, ώστε η όλη προσπάθεια να μην αντιμετωπίσει καθυστερήσεις και διαδικαστικά κωλύματα.

Προετοιμασία: Θεωρούμε ως αυτονόητο ότι πριν από την είσοδο των μαθητών στο Εργαστήριο Η/Υ για την εργασία, έχει γίνει η κατάλληλη προετοιμασία στην τάξη για το τι πρόκειται να ακολουθήσει. Πιο συγκεκριμένα:

Οι μαθητές:

- θα ενημερωθούν αναλυτικά και θα συζητήσουν με το δάσκαλο για το τι ακριβώς περιλαμβάνει η δραστηριότητα με την οποία θα απασχοληθούν,

¹⁰ ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Διαθεματικό..., ό.π. σ. 118.

¹¹ ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Διαθεματικό..., ό.π. σ. 277.

- θα μάθουν τους στόχους και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας,
- θα γίνει ο χωρισμός τους σε ομάδες και ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων,
- θα παραλάβουν όλα τα απαραίτητα εργαλεία για την εργασία τους,
- θα προετοιμαστούν όσο μπορούν (εγκυκλοπαιδικά, μέσω CD ROM με θέμα την εργασία τους, κ.ά.) για το θέμα που θα μελετήσουν.

Αλλά και ο δάσκαλος θα πρέπει:

- να έχει φροντίσει για τη σωστή και εύρυθμη λειτουργία του Εργαστηρίου,
- να έχει προεπιλέξει και μελετήσει τις ιστοσελίδες που θα διερευνηθούν,
- να έχει ετοιμάσει τα Φύλλα Εργασίας που θα δοθούν στις ομάδες,
- να έχει προβλέψει τυχόν απρόοπτα και απρόσμενες εξελίξεις κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας (να ελέγξει από πριν ούτως ώστε οι ιστοσελίδες που θα μελετήσουν οι ομάδες να είναι ενεργές τη συγκεκριμένη ημέρα κ.ά).

Επιδιωκόμενοι Στόχοι της Διδασκαλίας: Οι μαθητές θα πρέπει:

1. Να μάθουν να διερευνούν, να μελετούν, να κατανοούν ιστοσελίδες με λογοτεχνικό και ιστορικό περιεχόμενο και να εξασκούνται στην έρευνα και στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο.
2. Να εξασκηθούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου με το να κρατούν σημειώσεις, να γράφουν στον επεξεργαστή κειμένου, να συνδιαλέγονται μεταξύ τους, για να είναι ικανοί να υποστηρίξουν με επιχειρήματα τις απόψεις της ομάδας τους ή τις προσωπικές τους απόψεις στην Παρουσίαση της εργασίας τους και στην τελική συζήτηση.
3. Να είναι ικανοί να παρατηρούν έργα τέχνης, να μαθαίνουν ιστορικές πληροφορίες από τη διερεύνηση εικαστικών πηγών και να αναπλάθουν μέσω της φαντασίας τους ιστορικές στιγμές του έθνους μας.

Μεθοδολογία: Ως μέθοδος διδασκαλίας προτείνεται η παραδοσιακή-δασκαλοκεντρική κατά την προετοιμασία και ενημέρωση της τάξης για μια διδακτική ώρα και η ομαδοσυνεργατική για τη διεξαγωγή των εργασιών και την τελική παρουσίαση τους. Οι μαθητές χωρίζονται σε πέντε ομάδες με 5-6 μέλη η κάθε μία και αναλαμβάνουν καθήκοντα Εκπροσώπου, Αναπληρωτή Εκπροσώπου, Γραμματέα, κ.ά. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε Φύλλο Εργασίας που έχει προετοιμάσει από πριν ο εκπαιδευτικός. Η θεματολογία είναι περίπου η ίδια αλλά με παραλλαγές σε επιμέρους ενδιαφέροντα. Ακόμα, κάθε ομάδα μπορεί να επιλέξει το όνομα της και να προσφωνείται με αυτό από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές¹².

Εργασία στο Εργαστήριο Πληροφορικής: Όταν θα εισέλθουν οι ομάδες στο Εργαστήριο Πληροφορικής κάθονται σε συγκεκριμένο Η/Υ και παραλαμβάνουν το Φύλλο Εργασίας. Το μελετούν προσεκτικά όλοι μαζί και κατόπιν ξεκινούν την διερεύνηση, τη μελέτη και την απάντηση των ερωτημάτων με την βοήθεια και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. Η κάθε ομάδα εργάζεται ως εξής:

Ομάδα Α΄ - Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε στον υπολογιστή σας την ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ με θέμα το Μακρυγιάννη. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή «*Ανάγνωση*» και την υποεπιλογή «*Με επιλογή σελίδας*» με θέμα τα Απομνημονεύματά του και μελετήστε τη σελίδα 462 και κατόπιν τη σελίδα 347.

¹² Τριλιανός, Θ., Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας, τ. Β΄, Αθήνα, 2000, σ. 62-63.

β. Από την επιλογή «*Εικονογραφικό του έργο*» και από την υποεπιλογή «*Εθνικό Ιστορικό Μουσείο*» επιλέξτε το ζωγραφικό πίνακα 5 με θέμα «*Η μάχη της Τριπολιτσάς*» και μελετήστε τον προσεκτικά.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Τι εννοεί ο Μακρυγιάννης με τη φράση «*αναλόγως ο καθείς*»;
 - β. Ποια είναι τα ευεργετικά αποτελέσματα της συλλογικής προσπάθειας;
 - γ. Τι εννοούσε ο Μακρυγιάννης όταν χαρακτήρισε τους κλέφτες «*μαγιά της λευτεριάς*»;
 - δ. Να περιγράψετε συνοπτικά το ζωγραφικό πίνακα που μελετήσατε.
- Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Β' - Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε στον υπολογιστή σας την ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ με θέμα το Μακρυγιάννη. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

- α. Ενεργοποιήστε και μελετήστε την επιλογή «*Δείγμα γραφής*».
- β. Πληκτρολογήστε τη διεύθυνση www.hellenism.net/gr/istoria.htm και μελετήστε την επιστολή του Μακρυγιάννη στο Βασιλιά.
- γ. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ στην επιλογή «*Εικονογραφικό του έργο*» και από την υποεπιλογή «*Εθνικό Ιστορικό Μουσείο*» επιλέξτε το ζωγραφικό πίνακα 4 με θέμα «*Η μάχη των Βασιλικών*» και μελετήστε τον προσεκτικά.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- α. Ποιες διαφορές παρατηρείτε στη γλώσσα του Μακρυγιάννη σε σχέση με τη σημερινή μας γλώσσα;
- β. Τι συμπεράσματα βγάζετε για τη μόρφωση και το πνευματικό του επίπεδο;
- γ. Πώς σχολιάζετε το ύφος της επιστολής του στρατηγού προς το βασιλιά;
- δ. Να περιγράψετε συνοπτικά το ζωγραφικό πίνακα που μελετήσατε

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειάς σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Γ' - Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε στον υπολογιστή σας την ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ με θέμα το Μακρυγιάννη. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

- α. Επιλέξτε τη σελίδα 297 με θέμα η πατρίδα του Μακρυγιάννη, στη συνέχεια μελετήστε το ίδιο θέμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.hellenism.net/gr/istoria.htm> και δείτε περισσότερο φωτογραφικό υλικό στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://eleonora.uom.gr/dixori/makrygiannis.htm>.
- β. Εισέρχστε στη σελίδα www.cc.uoa.gr/faiakes/ και ενεργοποιήστε την επιλογή «*Παιδική Λογοτεχνία*», κατόπιν επιλέγετε «*Κυρίαρχα Θέματα*» και στη συνέχεια την επιλογή «*Πατρίδα*» και μελετήστε τις αναφορές που υπάρχουν στη βάση δεδομένων,
- γ. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ στην επιλογή «*Εικονογραφικό του έργο*» και από την υποεπιλογή «*Εθνικό Ιστορικό Μουσείο*» επιλέξτε το ζωγραφικό πίνακα 6 με θέμα «*Η μάχη στα Δερβενάκια*» και μελετήστε τον προσεκτικά.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω θέματα-ερωτήματα:

- α. Κάντε μια σύντομη αναφορά στη ζωή του Μακρυγιάννη.

β. Πιστεύετε ότι έπαιξε ρόλο ο τόπος και ο τρόπος που μεγάλωσε για να εξελιχθεί σε μεγάλο στρατηγό;

γ. Από τις αναφορές που καταγράψατε στην επιλογή «Πατρίδα» καταγράψτε όσες αναφέρονται στην επανάσταση του 1821 και επιλεκτικά μελετήστε την περίληψη σε 2 από αυτές.

δ. Να περιγράψετε συνοπτικά το ζωγραφικό πίνακα που μελετήσατε.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειας σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Δ' - Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε στον υπολογιστή σας την ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ με θέμα το Μακρυγιάννη. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή «Ανάγνωση» και την υποεπιλογή «Με επιλογή σελίδας» με θέμα τα Απομνημονεύματά του και μελετήστε τις σελίδες 167-168 και 170-171.

β. Από την επιλογή «Εικονογραφικό του έργου» και από την υποεπιλογή «Γεννάδιο Βιβλιοθήκη» επιλέξτε το ζωγραφικό πίνακα 4 με θέμα «Η μάχη της Αλαμάνας» και μελετήστε τον προσεκτικά.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Τι εννοούσε ο Μακρυγιάννης όταν είπε στον Ντερικγύ: «...είναι αδύνατες οι θέσεις κ' εμείς, όμως είναι δυνατός ο θεός που μας προστατεύει».

β. Πώς σχολιάζετε τη φράση του στρατηγού: «...κι αν πεθάνωμεν, πεθαίνομεν δια την πατρίδα μας... κι αυτός ο θάνατος είναι γλυκός».

γ. Να γράψετε ένα φανταστικό διάλογο ανάμεσα στο Μακρυγιάννη και το Ντερικγύ με βάση αυτά που μελετήσατε.

δ. Να περιγράψετε συνοπτικά το ζωγραφικό πίνακα που μελετήσατε.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειας σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Ομάδα Ε' - Φύλλο Εργασίας

1. Πληκτρολογήστε στον υπολογιστή σας την ηλεκτρονική διεύθυνση www.makriyannis.gr/ με θέμα το Μακρυγιάννη. Αφού εισέλθετε στην κεντρική σελίδα:

α. Ενεργοποιήστε την επιλογή «Ανάγνωση» και την υποεπιλογή «Με επιλογή σελίδας» με θέμα τα Απομνημονεύματά του και μελετήστε τη σελίδα 347.

β. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.cc.uoa.gr/faiakes/ και ενεργοποιήστε την επιλογή «Παιδική Λογοτεχνία», στη συνέχεια επιλέξτε «Κατάλογος Συγγραφέων» και μελετήστε προσεκτικά.

γ. Επιλέξτε από την επιλογή «Εικονογραφικό έργο» του στρατηγού την εισαγωγή και από την υποεπιλογή «Γεννάδιο Βιβλιοθήκη» το ζωγραφικό πίνακα 5 με θέμα «Η μάχη στο Χάνι της Γραβιάς» και μελετήστε προσεκτικά.

2. Με βάση την παραπάνω μελέτη σας, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Σχολιάζοντας ο Μακρυγιάννης τη θεματογραφία των πινάκων ζωγραφικής που επιμελήθηκε γράφει χαρακτηριστικά για το Ρήγα Βελεστινλή: «...το αγαθό παιδί της πατρίδας, βαστάγει ένα σακκουλάκι με το σπόρο της λευτεριάς και σπέρνει αυτόν το σπόρο». Τι εννοεί ο στρατηγός με τη λέξη «αγαθό» και ποια η σημασία των λεγομένων του για την εξέλιξη του αγώνα των Ελλήνων.

β. Ποια πιστεύετε ότι είναι η συμβολή του Μακρυγιάννη στο γεγονός ότι έχουμε σήμερα στη διάθεση μας και μελετάμε τους πίνακες αυτούς που εμπνεύστηκε και δημιούργησε;

γ. Από τον κατάλογο συγγραφέων που προκύπτει επιλέξτε τρεις απ' αυτούς έργα των οποίων έχετε διαβάσει και στη συνέχεια διατυπώστε μια μικρή περίληψη για το καθένα από αυτά.

δ. Να περιγράψετε συνοπτικά το ζωγραφικό πίνακα που μελετήσατε.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά σημεία της προσπάθειας σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της ομάδας σας και στην τελική συζήτηση.

Παρουσίαση Εργασιών: Αφού οι ομάδες ολοκληρώσουν τις εργασίες τους, επιστρέφουν στην τάξη ή παραμένουν στο Εργαστήριο και αρχίζει η παρουσίαση από τον εκπρόσωπο ή τους εκπροσώπους της κάθε ομάδας. Ο εκπαιδευτικός έχει ρόλο συντονιστικό, ζητά διευκρινίσεις, δίνει το λόγο και στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, γενικά επιβλέπει τις παρουσιάσεις και φροντίζει για την τήρηση του χρόνου¹³.

Στρογγυλό Τραπέζι-Συζήτηση: Μόλις τελειώσουν οι παρουσιάσεις από τις ομάδες ακολουθεί συζήτηση για όλη την εργασία με τη συμμετοχή όλων των μαθητών, συζητούνται τα αποτελέσματα, αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι, αναφέρονται τυχόν δυσκολίες που παρατηρήθηκαν, προτείνονται εναλλακτικές λύσεις για την επόμενη φορά, καταγράφονται οι ιδέες και οι παρατηρήσεις όλων των μαθητών, επαινούνται οι καλύτερες εργασίες, αποφασίζεται η τυχόν δημοσιοποίησή τους στην εφημερίδα της τάξης ή του σχολείου, προτείνονται άλλα θέματα προς διερεύνηση ή και συμπληρωματική μελέτη.

Κατά την Παρουσίαση των εργασιών κάθε ομάδας και την Τελική Συζήτηση ή ακόμα και καθόλη τη διάρκεια της μελέτης των ομάδων ακούγονται ως *μουσική υπόκρουση* επιλογές από μελοποιημένα έργα συνθετών με θέμα το Μακρυγιάννη¹⁴.

Συμπληρωματική Εργασία: Σε περίπτωση που δεν διερευνηθεί το θέμα σε όλη την έκτασή του, αλλά και εφόσον υπάρχουν μαθητές που θέλουν να ασχοληθούν με αυτό είτε από το σπίτι τους είτε στην ώρα του μαθήματος της Πληροφορικής στο Εργαστήριο, ο εκπαιδευτικός διανέμει σε όλους τους μαθητές ενημερωτικό φύλλο με συμπληρωματικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και τα παρακάτω:

1. Ενημέρωση των μαθητών για λογοτεχνικούς διαγωνισμούς στο διαδίκτυο, σε περίπτωση που όλη η τάξη ή κάποιος μαθητής θέλουν να συμμετάσχουν¹⁵.
2. Τους δίνει άλλες ηλεκτρονικές διευθύνσεις με λογοτεχνικό περιεχόμενο για περαιτέρω διερεύνηση και μελέτη.
3. Διερευνάται η δυνατότητα για διαδικτυακή επικοινωνία με λογοτέχνη για γνωριμία εφόσον είναι αδύνατη η παρουσία του στο σχολείο.
4. Τους δίνεται βιβλιογραφία σχετικά με το Μακρυγιάννη και πληροφορίες για Μουσεία που έχουν έργα του Μακρυγιάννη.

¹³ Τριλιανός, Θ., Μεθοδολογία..., ό.π. σ. 64-65. Ματσαγγούρας, Η., Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα, 2000, σ. 162-165.

¹⁴1. Το ποίημα του Νίκου Γκάτσου «Μπαρμπαγιάννη Μακρυγιάννη» έχει μελοποιηθεί από το Σταύρο Ξαρχάκο και υπάρχει στο δίσκο Νίκος Ξυλούρης –Συλλογή, της MINOS-EMI. 2. Στίχοι του Μάνου Ελευθερίου για το Μακρυγιάννη έχουν μελοποιηθεί από τον Ηλία Ανδριόπουλο στο δίσκο με τίτλο «Γράμματα στο Μακρυγιάννη και άλλα λαϊκά» από την εταιρεία LYRA. 3. Το κείμενο «Ο ήλιος εβασίλεψε» από τα Απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη υπάρχει στο δίσκο του Χρήστου Λεοντή «Παραστάσεις» της εταιρείας MINOS-EMI.

¹⁵Ευσταθίου, Α., Αξιοποιώντας τη Λογοτεχνία στο Δημοτικό Σχολείο με τις Νέες Τεχνολογίες, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 119, σ. 136-139.

Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση της προσπάθειας των μαθητών γίνεται κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας, όπου ο εκπαιδευτικός περιφέρεται σε όλες τις ομάδες, τις καθοδηγεί και τις διευκολύνει στις απαντήσεις αλλά και στην τελική παρουσίαση των εργασιών στο τέλος της διδασκαλίας. Σε κάθε περίπτωση, σκοπός αυτής της δραστηριότητας δεν είναι η αξιολόγηση αυτή καθαυτή, αλλά η ενθάρρυνση των μαθητών να λειτουργούν και να δουλεύουν ομαδικά, να χαίρονται το αποτέλεσμα της ομαδικής προσπάθειας και να παρωθούνται ο ένας από τον άλλο. Βέβαια, με τα Φύλλα Εργασιών και την εποπτεία καθόλη τη διάρκεια της εργασίας, ο εκπαιδευτικός σχηματίζει και διαμορφώνει αντίληψη για όλους τους μαθητές του.

3. Επίλογος

Μετά την παρουσίαση αυτής της δραστηριότητας θα πρέπει να τονίσουμε ότι είναι λογικό να υπάρχει ένας προβληματισμός σχετικά με την ένταξη των Η/Υ και του διαδικτύου στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος και πιο συγκεκριμένα στη διδασκαλία λογοτεχνικού κειμένου. Αυτό όμως που προκύπτει με βάση και την προσωπική μας εμπειρία και την εν μέρει δοκιμαστική εφαρμογή όλων των προαναφερομένων στη σχολική τάξη είναι ότι όλα δοκιμάζονται και κρίνονται στην πράξη. Δεν υπάρχουν συνταγές επιτυχίας, γιατί κάθε διδασκαλία καθορίζεται από τις ειδικές συνθήκες κάτω από τις οποίες διεξάγεται και το ζητούμενο σ' αυτή την περίπτωση είναι να μην επιβάλλουμε μια πρόταση διδασκαλίας άνωθεν, η οποία θα είναι ανελαστική και δυσκίνητη, αλλά να διαμορφώσουμε τις συνθήκες ώστε οι μαθητές μας να αισθάνονται ότι συν-σκηνοθετούν το μάθημα, ότι συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και δεν την υφίστανται παθητικά, ότι παράγουν σκέψη και γνώση και συσκέπτονται και συναποφασίζουν για την απάντηση της ομάδας τους. Γι' αυτό είναι ενδεχόμενο να συμμετέχουν περισσότερο και πιο δημιουργικά στη διδασκαλία¹⁶.

Abstract

In this introduction we present an Educational Scenario on the teaching of the literary text (Είμαστε εις το «εμείς») by Makrygianni through Internet. The way in which one may come in contact with the book and eventually with literature within the school framework depends a great deal on the aspiration, the sensitivity and the capability of the educator, who stands as a mediator between the pupil and the book. Taking for granted that this procedure will be more pleasant and creative for the Elementary School pupils if it is enriched with new ideas and quests, our suggestion is nothing else than an alternating pattern of teaching enlisted in the grounds of the Interdisciplinary Integrative Frame Of Studying Programs. It can be an application, that in nowadays, in the area of knowledge and information, is possible to be effectively applied during the teaching procedure through the excessive possibilities which the Computing and Network Technologies provide us with.

Βιβλιογραφία

Ευσταθίου, Α., Αξιοποιώντας τη Λογοτεχνία στο Δημοτικό Σχολείο με τις Νέες τεχνολογίες, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 119, 2001.
Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, Παρατηρητήριο της Εκπαίδευσης, Νέες Τεχνολογίες της Πληροφορίας στη Σχολική Εκπαίδευση, Αθήνα, 2001.

¹⁶ Νικολαΐδου Σ. – Γιακουμάτου Τ. Διαδίκτυο..., ό.π. σ. 305.

Καλογήρου, Τ., Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης: Μελετήματα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο, εκδ. Σχολή Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, Αθήνα, 1999.

Καράμηνas, Ι., Διαδίκτυο και εκπαιδευτική διαδικασία: Θεωρητική προσέγγιση και μια πρόταση για την αξιοποίησή του στο Δημοτικό Σχολείο, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 120-121, 2001.

Κασκαντάμη, Μ., Μαθαίνοντας στο Internet: Αρχαία, Νέα, Ιστορία, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2001.

Κατσίκη- Γκίβαλου Α., Το θαυμαστό ταξίδι: Μελέτες για τη Παιδική λογοτεχνία, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1997.

Lonning R., “Effect of cooperative Learning strategies on student verbal interactions and achievement during conceptual change instruction in 10th Grade general Science” Journal of Research in Science Teaching, vol 30, n 9, p. 1087-1101, 1993.

Νικολαΐδου Σ. - Γιακουμάτου Τ. Διαδίκτυο και Διδασκαλία, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2001.

Ράπτης Α. - Ράπη Α., Πληροφορική και Εκπαίδευση (Συνολική Προσέγγιση), Αθήνα, 1998.

ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, αρ. φύλ. 1366, Αθήνα, 2001.

ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Ε΄ και ΣΤ΄ Τάξη Δημοτικού, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2001.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Σχάρα Αξιολόγησης Σεναρίου¹⁷

Η ταυτότητα του σεναρίου:

Δημιουργός (οι):

Αναφέρεται ο δημιουργός ή οι δημιουργοί του σεναρίου και το πλαίσιο ανάπτυξης (π.χ. Πρόγραμμα ΝΗΡΗΙΔΕΣ, Μεταπτυχιακό Μάθημα ΤΠΕ και Εκπαίδευση, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Γνωστική αντικείμενο

Αναφέρεται το γνωστικό ή τα γνωστικά αντικείμενα (Γλώσσα, Ιστορία, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Διαθεματικό).

Περιοχή γνωστικού αντικειμένου

Αναφέρεται η ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου, για παράδειγμα.

Μαθηματικά:

Αναλογίες
Κλίμακες
Πρόσθεση
Γραφική παράσταση

Ιστορία:

Γαλλική επανάσταση
Εθνική Αντίσταση
Το «κρυφό σχολειό»

Γλώσσα:

Δημιουργία περίληψης κειμένου
Κανόνες γραμματικής

Φυσικές επιστήμες:

Ομαλή κίνηση
Φωτοσύνθεση
Κύκλος του νερού

Διαθεματική προσέγγιση:

Επίλυση προβλήματος
Μοντελοποίηση
Λήψη απόφασης
Ανάπτυξη κριτικής σκέψης

¹⁷ Βλ. «Υπόδειγμα Σχάρας Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Σεναρίου», στο Κόμης & άλ., 2007:210-215.

Σχέση με το εκπαιδευτικό λογισμικό

Χρησιμοποιούμενο /α λογισμικό /ά.

Τίτλος:

Κατηγορία / κατηγορίες λογισμικού (επιλέγεται μία ή περισσότερες κατηγορίες από τις επόμενες).

Συστήματα Καθοδήγησης & Διδασκαλίας	
Λογισμικό Εξάσκησης και Πρακτικής	
Λογισμικό Καθοδήγησης ή Διδασκαλίας	
Εκπαιδευτικά παιχνίδια	
Λογισμικό Πολυμέσων	
Περιβάλλοντα Μάθησης μέσω Ανακάλυψης, Διερεύνησης και Οικοδόμησης	
Θεωρίες του εποικοδομισμού και του κοινωνικού εποικοδομισμού	
Εφαρμογές Υπερμέσων	
Εφαρμογές Εικονικής Πραγματικότητας	
Συστήματα Οπτικοποίησης	
Συστήματα Εννοιολογικής Χαρτογράφησης	
Εφαρμογές Προσομοίωσης	
Εφαρμογές Μοντελοποίησης	
Εργαστήρια Βασισμένα σε Υπολογιστή	
Συσκευές Σύνδεσης με το Περιβάλλον ή συγχρονικές διατάξεις (αισθητήρες)	
Συστήματα Ρομποτικής (τύπου Lego)	
Μικρόκοσμοι σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα	
Προγραμματιστικά Περιβάλλοντα (τύπου Logo)	
Εκπαιδευτικά παιχνίδια ή ηλεκτρονικά παιχνίδια	
Λογισμικό Γενικής Χρήσης (εφαρμογές γραφείου, κλπ)	
Συστήματα Έκφρασης, Αναζήτησης & Επικοινωνίας της Πληροφορίας	
Κοινωνικοπολιτισμικές Θεωρίες	
Εφαρμογές Διαδικτύου (chat, forums, video conference)	
Εργαλεία Διαδικτύου για Συνεργασία και Επικοινωνία (συστήματα συνεργατικής μάθησης)	
Ηλεκτρονικά παιχνίδια Διαδικτύου (MOO, MUDs)	
Εκπαιδευτικές δικτυακές πύλες (portals)	
Θεωρίες του εποικοδομισμού και του κοινωνικού εποικοδομισμού	
Ψηφιακές Εγκυκλοπαίδειες & Λεξικά	
Ψηφιακές βιβλιοθήκες	
Μηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο (search engines)	
Λογισμικό Γενικής Χρήσης (εφαρμογές γραφείου, κλπ)	
Συστήματα ανάπτυξης εφαρμογών πολυμέσων & ιστοσελίδων	

Το θέμα (τα) του σεναρίου:

Αναφέρεται συνοπτικά το θέμα του σεναρίου (ιδέα, γνωστικό αντικείμενο, μέσα).

Είναι καλό να χρησιμοποιούνται λέξεις – κλειδιά από το πρόγραμμα σπουδών για το γνωστικό αντικείμενο.

Το σκεπτικό του σεναρίου:

Αναφέρεται συνοπτικά το σκεπτικό του σεναρίου (για ποιο λόγο δημιουργήθηκε, τι προβλήματα θέλει να αντιμετωπίσει, πώς και με ποια θεωρητική τεκμηρίωση).

Ειδικότερα:

Τα γνωστικά – διδακτικά προβλήματα που αφορούν το θέμα του σεναρίου:

Γίνεται αναφορά στα καταγεγραμμένα από τη βιβλιογραφία και την έρευνα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, τα οποία το σενάριο στοχεύει να θεραπεύσει.

Οι καινοτομίες που εισάγονται με το σενάριο:

Τι προσφέρει το σενάριο σε σχέση με τα γνωστά ήδη διδακτικά μέσα;

Η προστιθέμενη αξία:

Πως το σενάριο δίνει λύσεις

Το θεωρητικό πλαίσιο:

Ποιο είναι το γνωστικό και ψυχοπαιδαγωγικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο εντάσσεται το σενάριο;

Το πλαίσιο εφαρμογής:

Σε ποιους απευθύνεται:

Ο χρόνος υλοποίησης:

Προαπαιτούμενες γνώσεις– ικανότητες των μαθητών:

Απαιτούμενα βοηθητικά υλικά και εργαλεία:

Απαιτούμενες συνθήκες υλοποίησης:

Για την παρουσίαση του σεναρίου:

Επιμέρους δραστηριότητες (πλήθος)

Εργαλεία (ονομαστική αναφορά)

Πηγές (πλήθος – ονομαστική αναφορά)

Ρόλοι (συνοπτική αναφορά)

Φύλλα εργασίας (πλήθος)

Για την αξιολόγηση του σεναρίου:

Ως προς τις επιδιώξεις του σεναρίου

Ως προς τα εργαλεία

Ως προς την διαδικασία υλοποίησης

Ως προς την προσαρμογή και επεκτασιμότητα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημαράκη, Ε., (2004),** *Ανατομία Σεναρίων Μάθησης*. ΕΡΙCΤ.
- Καλκάνης, Γ., & άλ., (2007),** *Επιμορφωτικό Υλικό για το Ειδικό Μέρος του Προγράμματος Σπουδών για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών. Ειδικότητα ΠΕ60-70. Α Μέρος.* (σ. 93-106). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Καράμνης, Ι., (2002),** *Η Διδασκαλία Λογοτεχνικού Κειμένου με την Αξιοποίηση του Διαδικτύου: Σενάριο Διδασκαλίας για το Κείμενο «Είμαστε εις το "Εμείς" του Μακρυγιάννη από το Νέο Ανθολόγιο του Δημοτικού Σχολείου».* Εισήγηση που παρουσιάστηκε στο Γ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο "Η λογοτεχνία σήμερα: όψεις, αναθεωρήσεις, προοπτικές", Αθήνα, 29-30 Νοεμβρίου. Προσπελάστηκε: 7 Ιανουαρίου 2008, από <http://www.e-yliko.gr/htmls/epimorf/dim/dimdiath006.zip>.
- Κασκαντάμη, Μ., (2001),** *Μαθαίνοντας στο Ίντερνετ: Αρχαία Νέα Ιστορία*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κόμης, Β., (2004),** *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών.* (σ. 264-272) Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κόμης, Β. & άλ., (2007),** *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στη Χρήση και Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διδακτική Διαδικασία. Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης.* Τεύχος 2Α: Κλάδοι ΠΕ60/ΠΕ70. (σ. 142-145 & 210-215). Πάτρα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Ε.Α.Ι.Τ.Υ.
- Ι.Τ.Υ., (1999),** *Template Περιγραφής Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων.* Προσπελάστηκε: 7 Ιανουαρίου 2008, από http://www.cti.gr/RD3/Thranio/members/Thr_docs/Ed%20Scenario%20Template.pdf
- Μακρή-Μπότσαρη, Ε. & Ψυχάρης, Σ., (2007),** *Επιμορφωτικό Υλικό Γενικού Μέρους του Προγράμματος Σπουδών για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών. ΤΠΕ και θεωρίες μάθησης - Οι ΤΠΕ ως καινοτόμος δράση.* (σ. 119-121). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Ράπτης, Α., & Ράπτη, Α., (2003),** *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας: Ολική Προσέγγιση.* Τόμος Β. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης